

“YATIRIMCI-DEVLET UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ REFORMU”

İle görevli

UNCITRAL ÇALIŞMA GRUBU III’ün

12-16 Ocak 2026 tarihinde gerçekleşen

53. toplantısı (New York) hakkında Rapor

Bilindiği üzere, UNCITRAL Komisyonu 2017 yılındaki 50. oturumunda Çalışma Grubu III’e Yatırımcı-Devlet Uyuşmazlıklarının Çözümü (ISDS)¹ ile ilgili yapılabilecek reformlar üzerinde çalışması görevini vermiştir. Çalışma Grubu kendisine verilen bu görev kapsamında öncelikle ISDS ile ilgili sorunları belirleyecek ve değerlendirecekti; ikinci olarak, belirlenen sorunlar ışığında reformun arzu edilir olup olmadığını değerlendirecekti ve reformun arzu edilir olduğu sonucuna varırsa, Komisyona tavsiye edilecek ilgili çözümleri geliştirecekti.

Çalışma Grubu 34-37’nci oturumları arasında ISDS ile ilgili sorunları belirlemiş ve belirlenen sorunlar ışığında reformun arzu edilir olduğu kanaatine varmıştır. 38. oturumunda ise potansiyel reform çözümünü tartışmak, detaylandırmak ve geliştirmek için bir proje takvimi üzerinde anlaşmaya varmıştır.

Çalışma Grubu 38’nci oturumundan 41’nci oturumuna kadar aşağıda belirtilen konularda somut reform unsurlarını değerlendirmiştir: (i) bir danışma merkezinin kurulması; (ii) Hakemler ve Yargıçlar (adjudicators) için davranış kuralları; (iii) üçüncü kişi finansmanının düzenlenmesi; (iv) uyuşmazlık önleme ve hafifletme ve alternatif uyuşmazlık çözüm yolları; (v) Taraf Devletler tarafından antlaşmaların yorumlanması; (vi) maliyetler için teminat; (vii) önemsiz (frivolous) iddiaları ele alma araçları; (viii) çok taraflı davalar ve karşı davalar; (ix) yansıma zarar ve hissedarların talepleri; (x) temyiz ve çok taraflı mahkeme mekanizmaları ve (xi) ISDS mahkemesi üyelerinin seçimi ve atanması.

Çalışma Grubu Ekim 2019’da gerçekleşen 38. oturumunda Uluslararası Yatırım Uyuşmazlığı alanında bir Danışma Merkezi (Advisory Center) kurulması konusunu

¹ “Yatırımcı-Devlet Uyuşmazlıklarının Çözümü” terminolojisi metnin devamında kısaca “ISDS” (Investor-State Dispute Settlement) olarak isimlendirilecektir.

değerlendirilmiştir ve Eylül 2022 yılında gerçekleşen 43.oturumda “Danışma Merkezi” hakkında görüşmelere devam edilmiştir. 9-13 Ekim tarihlerinde Viyana’da gerçekleşen 46. oturumda “Danışma Merkezi” (Advisory Center) ve “Usule İlişkin Taslak Hükümler” (Draft Provisions on Procedural and Cross-Cutting Issues) görüşülmüştür.

22-26 Ocak 2024 tarihlerinde Viyana’da gerçekleşen 47. oturumda “Danışma Merkezi”ne dair Taslak Hükümlerin bir önceki toplantıdan sonra revize dilen hali üzerine 2. okuması yapılmıştır. 47. oturumda, ISDS reformuna ilişkin çok taraflı enstrümanın (MIIR) bir parçasını oluşturabilecek ancak diğer ISDS reformlarından bağımsız olması gereken uluslararası bir enstrümanın hazırlanmasını gerektirecek hükümetler arası bir organ olarak danışma merkezinin kurulmasına yönelik desteğin ifade edildiği hatırlatılmıştır. 1-5 Nisan 2024 tarihinde gerçekleşen 48. oturumda, daimî mekanizmaya ilişkin taslak statünün (draft statute of a standing mechanism) 2-6 ve 14-17 maddelerinin, birinci derece daimî bir mekanizma (Uyuşmazlık Mahkemesi olarak adlandırılan) bağlamında ilk okumasının tamamlanmıştır.

Çalışma Grubu 49. oturumda, Çalışma Grubu, Eylül 2024’te gerçekleştirilen kırk dokuzuncu oturumunda, uluslararası yatırım uyuşmazlıklarının çözümüne yönelik kalıcı bir mekanizmaya ilişkin taslak statünün 7’den 10’a kadar olan maddelerini (A/CN.9/WG.III/WP.239 ve A/CN.9/WG.III/WP.240), usule ilişkin konulara ilişkin taslak hükümlerin sınıflandırılmasını (A/CN.9/WG.III/WP.244 ve A/CN.9/WG.III/WP.245) ile bu metinlerde yer alan 10, 12, 13 ve 20 numaralı taslak hükümleri ve ayrıca ISDS reformuna ilişkin taslak çok taraflı belgenin (A/CN.9/WG.III/WP.246) 1’den 4’e kadar olan maddelerini ele almıştır.

50. oturumda (Viyana, 20–24 Ocak 2025) Çalışma Grubu, Usule İlişkin Taslak Hükümler’in A bölümünde yer alan taslak hükümlere ilişkin nasıl bir yol izlemek istediğini ve bu hükümlerin hangi biçimde sunulması gerektiğini tartışmıştır. Bu kapsamda, (a) UAR’ları (UNCITRAL Tahkim Kuralları) tamamlayacak bir kural seti hazırlanması, (b) ISDS yargılamalarını düzenleyecek kapsamlı kurallar oluşturulması ve (c) UAR’lar da dahil olmak üzere diğer uygulanabilir kurallara da uygulanabilecek bir antlaşma hükümleri hazırlanması gibi çeşitli seçenekler önerilmiştir. Ayrıca, A bölümündeki taslak hükümlerin, daimî bir mekanizmanın usul kuralları için temel oluşturabileceği ve Çalışma Grubu’nun bu konuyu daha sonra ele alacağı ifade edilmiştir. (A/CN.9/1195, para.18)

51. oturumunda “Usule İlişkin Taslak Hükümler 5-8 üzerinde çalışmıştır. “Uluslararası Yatırım uyuşmazlıklarının Çözümü İçin Daimî Bir Mekanizmanın 34. maddesi ve daimî mekanizmanın yapısına ilişkin WP. 256’yı görüşmüştür.

Çalışma Grubu’nun 2025 Eylül tarihli 52. oturumunda, A/CN.9/WG.III/WP.253 ve A/CN.9/WG.III/WP.254 sayılı belgelere dayanarak usule ilişkin ve kesişen konular hakkındaki 5 ila 8 numaralı taslak hükümleri ele almıştır. Buna ek olarak; A/CN.9/WG.III/WP.239, A/CN.9/WG.III/WP.240 ve A/CN.9/WG.III/WP.241 sayılı belgelere dayanarak uluslararası yatırım uyuşmazlıklarının çözümüne yönelik daimî bir mekanizmanın taslak statüsünü ve A/CN.9/WG.III/WP.256 sayılı belgeye dayanarak bu mekanizmanın yapısı ve tasarımıyla ilgili konuları değerlendirmiştir. (A/CN.9/1239, para.3)

Çalışma Grubu işbu 53. oturumda Usule İlişkin Taslak Hükümlere aşağıdaki şekilde devam edilmemesi kararlaştırılmıştır.

- DP 9, 10, 11, 13–17, 21 ve 22: WP.253’teki metinler,
- DP 12, 18, 19 ve 20: WP.262’deki metinler (DP 20 bakımından WP.261’deki öneriler dâhil).

Bu Rapor, aşağıdaki belgelere dayalı olarak hazırlanmıştır:

A/CN.9/WG.III/WP.253

A/CN.9/WG.III/WP.254

A/CN.9/WG.III/WP.262

A/CN.9/WG.III/LIII/CRP.1/Add 1- Add5

A/CN.9/1239

53. oturumda, Eylül 2025’teki 52.oturumda Çalışma Grubu’nun; ek konferans kaynaklarına bağlı kalmak kaydıyla, sonraki iki oturumun gündeminin usule ilişkin ve çapraz kesen konular hakkındaki taslak hükümlere (elli üçüncü oturum) ve daimî mekanizmaya (elli dördüncü oturum) odaklanacak şekilde düzenlenmesi ve sonuçların (veya bir kısmının) 2026 yılında Komisyon'a sunulmasının hedeflenmesi konusunda mutabık kaldığı hatırlatılarak maddelerin görüşülmesine başlanmıştır. (A/CN.9/1239, para.12)

I.USULE İLİŞKİN MESELELER HAKKINDA TASLAK HÜKÜMLER (DRAFT PROVISIONS ON PROCEDURAL AND CROSS-CUTTING ISSUES)

A. GİRİŞ

Çalışma Grubu'nun, usule ilişkin ve çapraz kesen konular hakkındaki taslak hükümleri en son şu şekilde ele aldığı hatırlatılmıştır: (a) Eylül 2024'teki 49.oturumda taslak hükümler (draft provision DP) 10, 12 (6. ve 8. paragraflar), 13 ve 20; (b) Ocak 2025'teki 50.oturumda taslak hükümler 1 ila 4; (c) Nisan 2025'teki 51.oturumda (ikinci bölüm) taslak hükümler 14 ila 19; ve (d) Eylül 2025'teki 52.oturumda taslak hükümler 5 ila 8. Ayrıca taslak hükümler 12, 18, 19 ve 20, Kasım 2025'teki dokuzuncu oturumlar arası toplantıda ele alınmıştır. (A/CN.9/1239, para.14)

Çalışma Grubu, taslak hükümleri aşağıdaki belgelerde yer aldıkları halleriyle incelemeye devam etme kararı almıştır: (a) A/CN.9/WG.III/WP.253 sayılı belgedeki DP 9, 10, 11, 13–17, 21 ve 22; ve (b) A/CN.9/WG.III/WP.262 sayılı belgedeki DP 12, 18, 19 ve 20 (A/CN.9/WG.III/WP.261'deki DP 20 önerisi dahil). DP 1 ila 4'ün en güncel versiyonunun A/CN.9/WG.III/WP.253 sayılı belgede, DP 5 ila 8'in ise A/CN.9/WG.III/WP.262 sayılı belgede yer aldığı bilgisi paylaşılmıştır. (A/CN.9/1239, para.15)

B. TASLAK HÜKÜMLER

Taslak Hüküm 9- Masrafların Paylaştırılması

“Draft Provision 9: Allocation of costs

1. The costs of the proceeding shall in principle be borne by the unsuccessful disputing party.

2. However, the Tribunal may allocate the costs between the disputing parties, if it determines the allocation to be reasonable taking into account all relevant circumstances of the case, including:

(a) The outcome of the proceeding or any parts thereof;

(b) The conduct of the disputing parties during the proceeding, including the extent to which they acted in an expeditious and cost-effective manner in accordance

with the applicable rules and complied with the orders and decisions of the Tribunal;

(c) The complexity of the issues;

(d) The reasonableness of the costs claimed by the disputing parties, including the difference between the costs claimed by each party; and

(e) The amount of monetary damages claimed by a disputing party in proportion to the amount awarded by the Tribunal.

3. If the Tribunal makes an award pursuant to Draft Provision 4, paragraph 5, the costs of the proceeding shall be borne by the unsuccessful party, unless there are exceptional circumstances justifying an allocation of costs between the disputing parties.

4. The Tribunal shall request that each disputing party file a statement of its costs and a written submission on the allocation of costs before allocating the costs between the disputing parties.

5. Expenses incurred by a disputing party related to or arising from third-party funding shall not be included in the costs of the proceeding.

6. The Tribunal may, at the request of a disputing party or on its own initiative, make an interim decision on costs at any time.

7. The Tribunal shall ensure that all decisions on costs are reasoned and form part of the award. (A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.8-9)

Masrafların paylaşılmasını düzenleyen Taslak Hüküm 9.1'e ilişkin olarak, masrafların paylaşılması konusunda hakem heyetine daha fazla esneklik sağlamak amacıyla 1. paragrafın silinmesi yönünde öneriler sunulmuş olsa da haksız çıkan uyuşmazlık tarafının yargılama giderlerine katlanması gerektiğine dair varsayılan kuralın korunmasında fayda olduğu genel kabul görmüştür. Görüşmelerde, Taslak Hüküm 9'un "masrafları" (costs) tanımlaması veya en azından uyuşmazlık taraflarının hukuki temsil için katlandıkları ücretlerin

“masraflar” kavramı kapsamında olduğunu açıklığa kavuşturması önerilmiştir. Bu öneriyi desteklemek amacıyla, bir tanımın veya bu tür bir açıklamanın eklenmesinin netliği ve öngörülebilirliği artıracağı belirtilmiş; ayrıca UNCITRAL Tahkim Kuralları (UARs) Madde 40(2) ve 2022 ICSID Tahkim Kuralları (ICSID Kuralları) Madde 50’ye atıfta bulunulmuştur. (A/CN.9/1239, para.14)

Görüşmelerde taslak madde 9’un “masraflar” tanımı yapılmadan da düzenlenebileceği göz önünde bulundurularak; “masrafların” tanımı ve kapsamının (istisna öngören 5. paragraf hariç) uygulanacak kurallara uygun olarak belirleneceği ve taslak hükmün masrafların nasıl paylaştırılacağı konusunu düzenlemesi gerektiği hususu genel kabul görmüştür. Görüşmeler neticesinde 1. paragraf aynen kabul edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.17)

Taslak hüküm 9.2’de giriş kısmına (chapeau) ilişkin olarak, “may” ifadesinden sonra “istisnai olarak” (exceptionally) kelimesinin eklenmesi önerilmiştir. Ancak, 1. paragraftaki varsayılan kuraldan sapma eşiğinin, bir davanın ilgili tüm koşullarının dikkate alınmasına atıfta bulunmasının amaçlandığı ve bu eşiğin, taraflar arasında masraf paylaşımını haklı kılan “istisnai durumların” (exceptional circumstances) varlığına atıfta bulunan 3. paragraftaki eşikten daha düşük olmasının hedeflendiği kaydedilmiştir. Giriş kısmının sonundaki “dahil olmak üzere” (including) teriminin, (a) ile (e) alt bentlerinin sınırlayıcı olmayan (örnekleyici) örnekler olduğunu açıkça ortaya koyduğu ve “dikkate alarak” (taking into account) ifadesinin ise bu unsurların hiçbirinin masraf kararı üzerinde tek başına belirleyici olmadığını gösterdiği belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerin ardından, giriş kısmının mevcut haliyle korunmasına yönelik geniş çaplı bir destek oluşmuştur. (A/CN.9/1239, para.19)

Görüşmeler sırasında, "yargılamanın kötüye kullanılması" (abuse of proceeding) veya "temelsiz iddiaların" (frivolous claims) hakem heyeti tarafından dikkate alınması gerektiği yönünde bir öneri sunulmuş olsa da bu hususların (b) alt bendi kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Masrafların gerekliliği ve orantılılığının da hakem heyeti tarafından dikkate alınması gerektiği yönünde bir öneri sunulmuştur. Çalışma Grubunca (d) alt bendinde yer alan "makuliyet" (reasonableness) standardının bu tür kavramları geniş kapsamlı olarak içerdiği genel kabul görmüştür. (A/CN.9/1239, para.21)

Görüşmeler sırasında (e) alt bendinin silinmesi önerisi getirilmiştir. Çalışma Grubu’ndaki genel kanaat alt bendin korunması yönünde olmuştur. Zira bu hükmün, davalının karşı davadaki iddiaları da dahil olmak üzere, abartılı veya şişirilmiş taleplerin ele alınmasına imkân tanıyacağı ileri sürülmüştür. (A/CN.9/1239, para.22)

Yukarıdaki değişiklikler ışığında Çalışma Grubunca taslak hüküm 9.2 onaylanmıştır. (A/CN.9/1239, para.23)

Çalışma Grubunca 9.3 ve. 9.4 paragraflar aynen kabul edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.24)

Taslak hüküm 9.5'in üçüncü taraf finansmanının (TPF) tanımını içeren ve bunun açıklanmasını zorunlu kılan DP 12 ile birlikte okunması gerektiği değerlendirilmiştir. 5. paragrafın; yasal temsil ücretleri, uzman giderleri ve hakem heyeti masrafları dahil olmak üzere, üçüncü taraf finansör tarafından karşılanan tüm maliyetlerin "tazmin edilebilir" (talep edilebilir) masraflar dışında tutulması gerektiğini netleştirmesi yönünde bir öneri sunulmuştur. Alternatif bir öneri olarak, üçüncü taraf bir finansör tarafından karşılanan masrafların değil; yalnızca haklı çıkan tarafça bilfiil yapılan ve karşılanan masrafların tazmin edilebilir olması ileri sürülmüştür. (A/CN.9/1239, para.26)

Bununla birlikte, 5. fıkra uyarınca hariç tutulan masrafların kapsamının, bir uyuşmazlık tarafınca yapılan ve 'üçüncü taraf finansmanıya ilgili veya bundan kaynaklanan' masraflar olduğu genel kabul görmüştür. Örneğin; Üçüncü Taraf Finansmanı anlaşmasının müzakeresi sırasında yapılan masraflar, söz konusu anlaşmanın sürdürülmesiyle ilişkili her türlü masraf ve ilgili üçüncü taraf finansör tarafından talep edilen ücretler bu kapsamdadır. (A/CN.9/1239, para.27)

Müzakereler sırasında, taslak hüküm 9'un geniş anlamda yargılamanın başarılı sonucuna bağlı olarak hukuki temsilcilere ödenecek ücretleri ifade eden "başarı ücreti" (success fee) konusunu daha fazla ele alması gerektiği yönünde bir öneride bulunulmuştur. Bir görüş, hakem heyetinin, bu tür ücretlerin 'masraf' teşkil edip etmediğini ve 2(d) alt bendi uyarınca 'makul' olup olmadığını değerlendirme takdir yetkisi bulunduğundan, taslak hüküm 9'da başarı ücretlerine açıkça atıfta bulunulmasına gerek olmadığı yönünde olmuştur. Diğer bir görüş ise, hakem heyetine yol gösterici olması bakımından yararlı olacağı ve özellikle aşırı ve sorunlu nitelikteki başarı ücretlerine ilişkin endişeleri gidereceği yönünde olmuştur. (A/CN.9/1239, para.31-33)

Görüşmeler neticesinde, taslak hüküm 9.2 (d)'nin şu şekilde düzenlenmesi konusunda mutabık kalınmıştır:

"Diğer unsurların yanı sıra, yapılan iş ve her bir tarafça talep edilen masraflar arasındaki fark da dikkate alınarak, ihtilaf taraflarınca talep edilen masrafların makul

olma durumu.” (The reasonableness of the costs claimed by the disputing parties considering, among others, the work performed as well as the difference between the costs claimed by each party.) (A/CN.9/1239, para.35)

Görüşmeler neticesinde, taslak hüküm 9.5’in aşağıdaki şekilde düzenlenmesi konusunda mutabık kalınmıştır:

“Bir ihtilaf tarafınca yapılan ve: (i) yapılan işin karşılığını aşacak şekilde, sadece yargılamanın sonucuna bağlı olarak hukuki temsilcilerine verilen bir ödül veya ikramiye niteliğindeki veya (ii) üçüncü taraf finansmanı ile ilgili olan ya da bundan kaynaklanan masraflar, yargılama giderlerine dahil edilmez.” (Expenses incurred by a disputing party that: (i) amount solely to a reward or bonus to its legal representatives based on the outcome of the proceeding and in excess of the remuneration of for the work performed; or (ii) relate to or arise from third-party funding, shall not be included in the costs of the proceeding.) (A/CN.9/1239, para.37)

Taslak Madde 10- Karşı Dava/Karşı Talep

“Draft Provision 10: Counterclaim

1. Where a claim is submitted for resolution, the respondent may make a counterclaim:

(a) Arising directly out of the subject matter of the claim or in [close]

connection with the factual or legal basis of the claim; and

(b) That the claimant has failed to comply with its obligations under the

Agreement, domestic law, any relevant investment contract or any other instrument binding on the claimant.

2. The submission of a claim by the claimant constitutes its consent to the submission of any counterclaim by the respondent in accordance with paragraph 1.

3. A counterclaim shall be made no later than in the statement of defence, unless the Tribunal considers that the delay in the submission of the counterclaim was justified under the circumstances.

4. The respondent may not make a counterclaim, which it had initiated in another adjudicatory dispute resolution proceeding. When making a counterclaim, the respondent shall provide a statement that it will not initiate or continue any adjudicatory dispute resolution proceeding regarding the same claim” (A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.9)

Görüşmeler sırasında, 1. fıkraya ilişkin olarak farklı görüşler dile getirilmiştir. Bir görüşe göre; 1. fıkra, davalılar tarafından açılacak karşı davaların kapsamını ve türlerini yeterli ölçüde genişletmekte olup, bu durum ISDS (Yatırımcı-Devlet Uyuşmazlık Çözümü) mekanizmasındaki dengeyi yeniden tesis edecek ve uyuşmazlıkların kapsamlı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını teşvik edecektir. Diğer bir görüşe göre ise; 1. fıkra ihtilaf tarafları arasındaki eşitliği zedeleyebilir ve bu nedenle karşı davalar daha sınırlı tutulmalıdır. (A/CN.9/1239, para.39)

Talak hüküm 10 fıkra 1 (a) bendinde yer alan iki şarttan yalnızca birine yer verilmesi veya “veya” ibaresinin “ve” ile değiştirilerek her iki şartın birlikte (kümülatif) uygulanması önerilmiştir. Yalnızca “doğrudan dava konusundan kaynaklanan” şeklindeki ilk ifadenin korunması önerilmiş; bunun ICSID Kuralları ile uyumlu olacağı belirtilmiştir. “Yakın” (close) kelimesine ilişkin olarak; her ne kadar yorumlama güçlüklerine yol açabileceği ifade edilmiş olsa da, davanın maddi veya hukuki temeliyle olan bağlantıyı nitelemek amacıyla (bu kelimenin) muhafaza edilmesi desteklenmiştir. (A/CN.9/1239, para.40)

Paragraf 1(b) bendinin, gereksiz olduğu gerekçesiyle silinmesini önerenler olduğu gibi; yatırımcıya karşı hangi hukuki araçlara dayalı karşı dava getirilebileceğinin netleştirilmesi gerektiğini savunanlar da olmuştur. “Any other instrument binding on the claimant” ifadesinin belirsiz ve aşırı geniş bir ifade olduğu, bu sebeple davalının taraf olduğu” hukuki araçlarla sınırlandırılması önerilmiştir. (A/CN.9/1239, para.41)

(b) bendinde “ulusal hukuka” (domestic law) açıkça atıfta bulunulup bulunulmaması konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Bir yandan, iç hukukun ISDS (Yatırımcı-Devlet Uyuşmazlık Çözümü) nezdinde oynadığı önemli rol vurgulanmış ve tarafların uygulanacak hukuk üzerinde anlaşmaları bulunmadığı takdirde hakem heyetinin iç hukuku uygulamasına olanak tanıyan ICSID Sözleşmesi’nin 42(1). maddesine atıfta bulunulmuştur. (A/CN.9/1239, para.42)

Çalışma Grubundaki görüşmeler neticesinde, 1. fıkranın aşağıdaki şekilde olmasını kabul etmiştir:

“1. Bir talebin çözüm için sunulması halinde, davalı: (a) Doğrudan talep konusundan kaynaklanan veya talebin maddi ya da hukuki temeliyle doğrudan bağlantılı olan ve (b) Davalının taraf olduğu hukuken bağlayıcı herhangi bir belge (enstrüman) kapsamındakiler de dâhil olmak üzere, davacının davalıya karşı hukuki yükümlülüklerine uymadığına ilişkin; bir karşı dava açabilir.”

“1. Where a claim is submitted for resolution, the respondent may make a counterclaim: (a) Arising directly out of the subject matter of the claim or in direct connection with the factual or legal basis of the claim; and (b) that the claimant has failed to comply with its legal obligations to the respondent, including under any legally binding instrument to which the respondent is a party.” (A/CN.9/1239, para.45)

Taslak hüküm 10 para. 2’ye ilişkin olarak bazı delegasyonlar, karşı davaya rızanın varsayıldığı bir modelin sakıncalarına dikkat çekmiş; diğerleri, uygulamada karşı davaların çoğunlukla rıza eksikliğinden reddedildiğini, bu nedenle talebin sunulmasının karşı davaya rıza sayılmasının (deemed consent) önemli olduğunu belirtmiştir. ICSID Sözleşmesi’nin 46. maddesine atıfta bulunularak; “söz konusu karşı davanın hakem heyetinin yetki alanı dâhilinde olması kaydıyla” ibaresinin eklenmesi önerilmiştir. Diğer yandan, hakem heyetlerinin davacının rızasının bulunmaması nedeniyle karşı davaları sıklıkla reddettiği hususu dikkate alınarak; davacının talepte bulunmasının, 1. fıkraya uygun olması kaydıyla davalı tarafından ileri sürülen her türlü karşı davaya rıza teşkil etmesini (veya rıza teşkil ettiğinin kabul edilmesini) sağladığı gerekçesiyle 2. fıkra desteklenmiştir. Ayrıca, fıkranın yargı yetkisine rızayı ele alması nedeniyle, bir antlaşma hükmü (treaty provision) olarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu anlayış çerçevesinde, Çalışma Grubu 2. fıkrayı değiştirmeksizin onaylamıştır. (A/CN.9/1239, para.46-47)

Paragraf 3, karşı davanın geç sunulmasına ilişkin takdir yetkisini düzenleyen hâliyle korunmuş ve kabul edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.48)

Paragraf 4’te, davalının aynı konuda başka yargı yollarına başvurmama yükümlülüğü tartışılmış; ceza yargılaması gibi iç hukuk yolları bakımından belirsizlikler gündeme gelmiştir. Yapılan tartışmalar sonucunda paragraf 4’ün silinmesine ve taslak hüküm 15’in karşı davaları da kapsayacak şekilde geliştirilmesine karar verilmiştir. (A/CN.9/1239, para.49-51)

Taslak Hükümlerin Formu ve Uygulanması

Çalışma Grubu, taslak hükümlerin model antlaşma hükümleri, UAR'a ek usul kuralları ve MIIR protokol hükümleri şeklinde farklı formatlarda sunulmasına ilişkin seçenekleri tartışmıştır.

Taslak hükümler 1–9, 11, 12 ve muhtemelen 13, 21 ve 22'nin, hem UAR'ı tamamlayıcı usul kuralları seti hem de MIIR protokolü kapsamında antlaşma hükmü olarak tasarlanabileceği ifade edilmiştir.

Bütün taslak hükümlerin yalnız antlaşma hükmü olarak düzenlenmesine yönelik yaklaşımlar da değerlendirilmiş; devletlere seçim esnekliği (optionality) tanınması gerektiği, ancak bu esnekliğin aşırı parçalanmaya yol açmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Görüşmeler neticesinde, taslak hükümlerin antlaşma hükümleri olarak hazırlanmasına, usule ilişkin olanların (DP 1–9, 11, 12 ve muhtemelen 13, 21, 22) aynı zamanda UAR'a ek kurallar biçiminde yapılandırılmasına ve devletlerin bunlara opt-in yöntemiyle taraf olmasına yönelik yaklaşım benimsenmiştir. (A/CN.9/1239, para.52-60)

Taslak Hüküm 11: Davaların Birleştirilmesi ve Koordinasyonu (Eş güdümlü Yürütülmesi)

“Draft Provision 11: Consolidation and coordination of arbitrations

- 1. Parties to two or more pending arbitrations may agree to consolidate or coordinate those arbitrations.*
- 2. Consolidation joins all aspects of the arbitrations sought to be consolidated and results in one award. To be consolidated, the arbitrations shall involve the same respondent(s).*
- 3. Coordination aligns specific procedural aspects of two or more pending arbitrations, but the arbitrations remain separate proceedings and result in separate awards.*
- 4. The parties referred to in paragraph 1 shall jointly provide the proposed terms for the conduct of the consolidated or coordinated arbitrations to the tribunals*

constituted in the arbitration. They shall also consult with those tribunals to ensure that the proposed terms are capable of being implemented. Such tribunals shall make any order or decision required to implement the terms as agreed by the parties.” (A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.9,10)

Farklı davalıların da birleştirme veya koordinasyona rıza gösterebileceği gerekçesiyle, 2. fıkra da yer alan ikinci cümle nin gerekliliği (... the same respondents) sorgulanmıştır. Söz konusu cümle nin çıkarılması kaydıyla, Çalışma Grubu 1 ila 3. fıkraları onaylamıştır. Hakem heyetlerinden birinin veya her ikisinin oluşumundan önce, tüm tarafların birleştirmeye veya koordinasyona rıza gösterdiği durumları kapsayacak şekilde 4. paragrafın revize edilmesi önerilmiştir. Ayrıca, birleştirilmiş veya koordine edilmiş tahkimi yürütmek üzere oluşturulan hakem heyetinin, ortaya çıkabilecek her türlü sorunu ele alabileceği belirtilmiştir. (A/CN.9/1239, para.61)

Görüşmeler neticesinde, Çalışma Grubu; birinci ve ikinci cümlelerin şu şekilde değiştirilmesi kaydıyla 4. fıkrayı onaylamıştır: “...*tahkim kapsamında oluşturulan herhangi bir hakem heyetine veya ilgili herhangi bir kuruma. Ayrıca, ... temin etmek amacıyla söz konusu hakem heyetleri ve kurumlarla istişarede bulunurlar.* (“... to any tribunal constituted in the arbitration or any relevant institution. They shall also consult with those tribunals and institutions to ensure.”) (A/CN.9/1239, para.63)

Taslak Hüküm 11 bis: Davaların Birleştirilmesi

“Draft Provision 11 bis: Consolidation

1. *If two or more claims have been submitted separately to arbitration under this*

Agreement and the claims have a question of law or fact in common and arise out of the same events or circumstances, any disputing party may seek a consolidation order in accordance with the agreement of all the disputing parties sought to be covered by the order or the terms of paragraphs 2 to 10.

2. *A disputing party that seeks a consolidation order shall make a request to the*

[Secretary-General of ICSID] [appointing authority] and to all the disputing parties sought to be covered by the order, and shall specify in the request:

(a) the names and addresses of all the disputing parties sought to be covered

by the order;

(b) the nature of the order sought; and

(c) the grounds on which the order is sought.

3. Unless the [Secretary-General of ICSID] [appointing authority] finds, within a period of 30 days after the date of receiving the request under paragraph 2, that the request is manifestly unfounded, a Tribunal shall be established under this Draft Provision.

4. Unless all the disputing parties sought to be covered by the order agree otherwise, a Tribunal established under this Draft Provision shall comprise three arbitrators:

(a) one arbitrator appointed by agreement of the claimants;

(b) one arbitrator appointed by the respondent; and

(c) the presiding arbitrator appointed by the [Secretary-General of ICSID] [appointing authority], provided that the presiding arbitrator is not a national of the respondent or of a Party of any claimant.

5. If, within a period of 60 days after the date when the [Secretary-General of ICSID] [appointing authority] receives a request made under paragraph 2, the respondent fails or the claimants fail to appoint an arbitrator in accordance with paragraph 4, the [Secretary-General of ICSID] [appointing authority], on request of any disputing party sought to be covered by the order, shall appoint, in his or her discretion, the arbitrator or arbitrators not yet appointed.

6. If a Tribunal established under this Draft Provision is satisfied that two or more claims that have been submitted to arbitration under this Agreement have a question of law or fact in common, and arise out of the same events or circumstances, the Tribunal may, in the interest of fair and efficient resolution of the claims, and after consulting the disputing parties, by order:

(a) Assume jurisdiction over, and hear and determine together, all or part of the claims;

(b) Assume jurisdiction over, and hear and determine, one or more of the claims, the determination of which it believes would assist in the resolution of the others; or

(c) Instruct a tribunal previously established under this Agreement to assume jurisdiction over, and hear and determine together, all or part of the claims, provided that:

i) that tribunal, on request of a claimant that was not previously a disputing party before that tribunal, shall be reconstituted with its original members, except that the arbitrator for the claimants shall be appointed pursuant to paragraphs 4(a) and 5; and

(ii) that tribunal shall decide whether a prior hearing shall be repeated.

7. If a Tribunal has been established under this Draft Provision, a claimant that has submitted a claim to arbitration under this Agreement and that has not been named in a request made under paragraph 2 may make a written request to the Tribunal that it be included in any order made under paragraph 6. The request shall specify:

(a) the name and address of the claimant;

(b) the nature of the order sought; and

(c) the grounds on which the order is sought.

The claimant shall deliver a copy of its request to the [Secretary-General of ICSID] [appointing authority].

8. A Tribunal established under this Draft Provision shall conduct its proceedings in accordance with the UNCITRAL Arbitration Rules, except as modified by the [relevant part of the Agreement, including the Draft Provision itself].

9. A tribunal previously established under this Agreement shall not have jurisdiction to decide a claim, or a part of a claim, over which a Tribunal established or instructed under this Draft Provision has assumed jurisdiction.

10. *At the request of a disputing party, a Tribunal established under this Draft Provision, pending its decision under paragraph 6, may order that the proceedings of a tribunal previously established under this Agreement be suspended, unless that tribunal has already adjourned its proceedings.*” (A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.10,11)

DP11’in, tahkim yargılamalarının birleştirilmesi veya koordine edilmesi hususunda tamamen tüm ihtilaf taraflarının rızasına dayandığı; buna karşın DP 11bis’in, taraflardan birinin birleştirme kararı talep etmesine olanak tanıdığı açıklanmıştır. DP 11 ve DP 11bis başlıklarının, ileride bu farklılığı yansıtacak şekilde revize edilebileceği önerilmiştir. DP 11 bis, taraflardan birinin birleştirme talebinde bulunmasına imkân tanıyan ve antlaşma hükmü olarak geliştirilmesi gereken ek bir mekanizma olarak sunulmuş; DP 11 ile birlikte fakat daha sonra ayrıntılı ele alınmasına karar verilmiştir. (A/CN.9/1239, para.64,65)

Taslak Hüküm 12 – Üçüncü Taraf Finansmanı

“Draft Provision 12: Third-party funding

1. *“Third-party funding” means the direct or indirect provision of any funds to a disputing party by a non-party for the pursuit or defence of a proceeding, either through a donation or grant, or in return for remuneration dependent on the outcome of the proceeding.*

2. *A disputing party in receipt of third-party funding or that has entered into an arrangement to receive third-party funding (the “funded party”) shall disclose to the Tribunal and the other disputing party the following information:*

(a) The name and address of the third-party funder (in case of a legal entity, the name of the person(s), who own or control that entity);

(b) The name and address of the beneficial owner(s) of the third-party funder and any person(s) with decision-making authority for or on behalf of the third-party funder in relation to the proceeding;

(c) Whether the third-party funder agrees to cover any adverse decision on costs;

(d) Any right of the third-party funder to terminate the funding agreement;

(e) Any right of the third-party funder to make decisions regarding the management of the claim or the proceeding; and

(f) Whether the remuneration of the third-party funder is dependent on the outcome of the proceeding.

3. Upon the request of a disputing party or on its own initiative, the Tribunal may require the funded party to disclose:

(a) Further information regarding the funding agreement, including its terms;

(b) Information regarding any other agreement between the legal representative of the funded party and the third-party funder, including its terms;

(c) The number of other claims funded by the third-party funder or its related entities against the respondent; and

(d) Any other information deemed necessary by the Tribunal.

4. The funded party shall disclose the information listed in paragraph 2 when communicating the notice of arbitration or the response to the notice of arbitration, or, if the funding arrangement is entered into afterwards, immediately thereafter. The funded party shall disclose the information required by the Tribunal in accordance with paragraph 3 as promptly as possible and within the period of time specified by the Tribunal.

5. If there is any new information or any change in the information disclosed in accordance with paragraphs 2 and 3, the funded party shall disclose such information to the Tribunal and the other disputing party as promptly as possible.

6. The Tribunal may make public any information disclosed pursuant to paragraphs 2 to 5 in accordance with the applicable rules.

7. If the funded party fails to comply with the disclosure obligations in paragraphs 2 to 5, the Tribunal may:

(a) Order security for costs in accordance with Draft Provision 5,

paragraphs 5 to 8;

(b) Take this fact into account when allocating costs in accordance with Draft

Provision 9;

(c) Suspend or terminate the proceeding in accordance with Draft Provisions 6

or 7; or

(d) Take any other appropriate measure.” (A/CN.9/WG.III/WP.262, pag.4,5)

Taslak hüküm 12’nin, Santiago’daki dokuzuncu dönem dışı toplantıdaki uzlaşmayı yansıtan ve ICSID Kural 14’ten esinlenen bir metin olarak revize edilerek WP 262 sayılı belgede düzenlendiği belirtilmiştir. Tanımın, hukuk temsilcisinin finansman sağladığı durumları da kapsadığı teyit edilmiş; paragraf 1 değişmeden kabul edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.67)

2. fıkra uyarınca fon sağlanan tarafın açıklaması gereken bilgilerin kapsamına ilişkin olarak farklı görüşler dile getirilmiştir. Bir görüşe göre; ICSID Kuralları Kural 14 ile tutarlılık sağlamak ve farklı standartlar nedeniyle oluşabilecek parçalanmayı önlemek amacıyla, açıklanacak bilgilerin kapsamı (a) ve (b) alt bentlerinde belirtilenlerle sınırlı tutulmalıdır. (A/CN.9/1239, para.69)

Diğer bir görüş ise; 2. fıkroda listelenen tüm bilgiler de dâhil olmak üzere, geniş kapsamlı bir ifşanın (açıklamanın) sağlanması gerektiği yönünde olmuştur. Bu görüşü desteklemek amacıyla; ifşa yükümlülüklerinin yalnızca menfaat çatışmalarını ele almayı değil, aynı zamanda ÜTF (Üçüncü Taraf Finansmanı) hakkında dile getirilen daha geniş kapsamlı endişeleri de gidermeyi amaçladığı ifade edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.70)

1. (b) alt bendine ilişkin olarak; fon sağlanan tarafça tespit edilmeleri zor olabileceğinden, (i) “gerçek faydalanıcı” (beneficial owner) kavramının anlamının ve (ii) “yargılamaya ilişkin... karar alma yetkisine sahip kişi” kavramının anlamının açıklığa kavuşturulması yönünde önerilerde bulunulmuştur. Buna cevaben, söz konusu bilgileri üçüncü taraf finansörden talep etmenin, fon sağlanan tarafın sorumluluğunda olacağı belirtilmiştir. (A/CN.9/1239, para.73)

Görüşmeler neticesinde, Çalışma Grubu; (c) alt bendindeki 'karşılama' (cover) kelimesini 'ödemek' (pay) ile değiştirerek ve (d) ile (e) alt bentlerinin yapısını (c) ve (f) alt bentlerinininkine uyacak şekilde yeniden formüle ederek 2. fıkrayı onaylamıştır. Ayrıca

Sekreteryâ'dan “beneficial owner” ifadesinin açıklığa kavuşturması talep edilmiştir. (A/CN.9/1239, para.75)

Taslak hüküm 12 3. paragrafla ilgili olarak, ICSID Kuralları 14(4)'teki yaklaşımın izlenmesi ve daha fazla detaya girilmeksizin hakem heyetinin yargılamanın herhangi bir aşamasında gerekli görmesi halinde, finansman anlaşması ve üçüncü taraf finansör hakkında ek bilgilerin açıklanmasına karar verebileceğinin (metinde) belirtilmesi önerilmiştir. Bu doğrultuda, (b) ve (d) alt bentlerinin çıkarılması önerilmiştir. Buna cevaben; 3. fıkra ve alt bentlerinin, uygulanacak kurallar uyarınca bu tür bilgilerin açıklanmasını talep etme takdir yetkisine sahip olan hakem heyetine rehberlik sağladığı ifade edilmiştir. (c) alt bendine ilişkin olarak; üçüncü taraf finansör tarafından davalıya karşı finanse edilen diğer taleplerin sayısının ifşa konusu olması gerekip gerekmediği hususunda farklı görüşler dile getirilmiştir. (A/CN.9/1239, para.76-80)

Görüşmeler neticesinde, Çalışma Grubu (a) ve (b) alt bentleri değiştirilmeksizin 3. fıkrayı aşağıdaki şekilde onaylamıştır:

“Bir ihtilaf tarafının talebi üzerine veya resen; hakem heyeti gerekli gördüğü takdirde, fon sağlanan taraftan, hakem heyetine ve diğer uyuşmazlık tarafına aşağıdaki gibi bilgileri açıklamasını isteyebilir: (a) ...; (b) ...; ve (c) Üçüncü taraf finansör veya ilişkili kuruluşları tarafından davalıya karşı finanse edilen diğer yargılamaların sayısı.”
(A/CN.9/1239, para.82)

Çalışma Grubu; 2. fıkradan sonra yer almak üzere 4. fıkrayı aşağıdaki şekilde onaylamıştır:

“Fon sağlanan taraf, 2. fıkroda listelenen bilgileri; tahkim ye başvurulduğu sırada veya şayet finansman anlaşması daha sonra yapılmışsa, bunun hemen akabinde diğer uyuşmazlık tarafına açıklar. Fon sağlanan taraf, 2. fıkroda listelenen bilgileri; hakem heyeti oluştuğunda veya şayet finansman anlaşması daha sonra yapılmışsa, bunun hemen akabinde hakem heyetine açıklar.”

“The funded party shall disclose the information listed in paragraph 2 to the other disputing party, when the recourse to arbitration is initiated or, if the funding arrangement is entered into afterwards, immediately thereafter. The funded party shall disclose the information listed in paragraph 2 to the Tribunal as soon as it is constituted

or, if the funding arrangement is entered into afterwards, immediately thereafter.”
(A/CN.9/1239, para.86)

Taslak hüküm 12.5 değişiklik olmadan kabul edilmiştir. 6. fıkranın muhafaza edilip edilmemesi hususunda farklı görüşler dile getirilmiştir. 6. fıkranın yalnızca uygulanacak kurallara atıfta bulunduğu ve ifşa edilecek bilgiye ilişkin mevcut kuralların, 6. fıkraya bakılmaksızın da uygulanabileceği belirtilmiştir. 6. fıkranın korunmasına desteklemek amacıyla söz konusu fıkra da yer alan kuralın, yargılamadaki kamu yararını ve şeffaflık ihtiyacını yansıttığı ifade edilmiştir. Görüşmeler neticesinde 12.6 aşağıdaki şekilde kabul edilmiştir:

“Hakem Heyeti, uyuşmazlık taraflarıyla istişare ettikten sonra, uygulanan kurallar uyarınca 2 ila 5. fıkralar gereğince açıklanan her türlü bilgiyi kamuya açıklayabilir ve gizli veya korunan herhangi bir bilginin kamunun erişimine açılmasını önlemek için gerekli düzenlemeleri yapar. (“The Tribunal may, after consulting the disputing parties, make public any information disclosed pursuant to paragraphs 2 to 5 in accordance with the applicable rules, and shall make arrangements to prevent any confidential or protected information from being made available to the public.”) (A/CN.9/1239, para.89-92)

Görüşmeler sırasında, 12.7 (a) alt bendine ilişkin olarak; hakem heyetinin Taslak Hüküm 5, 6 ila 9. fıkralar uyarınca masraflar için teminata hükmedebileceği ve 1 ila 5. fıkraların (bu durumda) uygulanmayacağı belirtilmiştir. (c) alt bendine ilişkin olarak; hakem heyetinin yargılamayı askıya alabileceği ve ancak belirli bir süre geçtikten sonra, taraflarla istişare ederek yargılamayı sona erdirebileceği önerilmiştir. (A/CN.9/1239, para.94,95)

Görüşmeler neticesinde, 12.7 aşağıdaki şekilde kabul edilmiştir:

“Fon sağlanan tarafın 2 ila 5. fıkralarda yer alan açıklama yükümlülüklerine uymaması halinde; hakem heyeti, aşağıdakiler gibi uygun her türlü tedbiri alır:(a) Taslak Hüküm 5, 6 ila 9. fıkralar uyarınca masraflar için teminatına hükmetmek; (b) Taslak Hüküm 9 uyarınca masrafları paylaştırırken yükümlülükler uymamayı dikkate almak ve (c) Bir tarafın talebine ilişkin yargılamayı askıya almak. Yargılamanın 90 günden fazla süreyle askıda kalması halinde hakem heyeti, uyuşmazlık taraflarıyla istişare ettikten sonra yargılamanın sona erdirilmesine karar verebilir.”

“If the funded party fails to comply with the disclosure obligations in paragraphs 2 to 5, the Tribunal shall take any appropriate measure, such as: (a) Order security for

costs in accordance with Draft Provision 5, paragraphs 6 to 9; (b)Take the failure into account when allocating costs in accordance with Draft Provision 9; and (c)Suspend the proceeding with respect to that party's claim. If the proceeding is suspended for more than 90 days, the Tribunal may, after consulting the disputing parties, order the termination of the proceeding.” (A/CN.9/1239, para.97)

Taslak Hüküm- 22 Anlaşmaya Taraf Olan, Ancak Uyuşmazlık Tarafı Olmayan Devletin Sunumu

“Draft Provision 22: Submission by a non-disputing Treaty Party

1. The Tribunal shall, subject to paragraph 5, allow, or, may, after consulting the disputing parties, invite, submissions on issues of treaty interpretation from a non-disputing Party to the Agreement (“non-disputing Treaty Party”).

2. The Tribunal, after consulting the disputing parties, may allow submissions on further matters within the scope of the dispute from a non-disputing Treaty Party. In determining whether to allow such submissions, the Tribunal shall take into consideration, among other factors it determines to be relevant:

(a) Whether the non-disputing Treaty Party has a significant interest in the proceeding;

(b) The extent to which the submission would assist the Tribunal in the determination of a factual or legal issue related to the proceeding by bringing a perspective, particular knowledge or insight that is different from that of the disputing parties; and

(c) For greater certainty, the need to avoid submissions which would support the claim of the investor in a manner tantamount to diplomatic protection.

3. The Tribunal shall provide the non-disputing Treaty Party with relevant documents filed in the proceeding, unless a disputing party objects.

4. The Tribunal shall not draw any inference from the absence of any submission or response to any invitation pursuant to paragraphs 1 or 2.

5. The Tribunal shall ensure that a submission by a non-disputing Treaty Party does not disrupt or unduly burden the proceeding, or unfairly prejudice any disputing party.

6. The Tribunal shall ensure that the disputing parties are given a reasonable opportunity to present their observations on any submission by a non-disputing Treaty Party. (A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.17)

1. fıkra hakem heyetinin, Uyuşmazlığa Taraf Olmayan Akit Taraflarca (non-disputing treaty parties) yapılan beyanlara izin vermesini ve ayrıca, uyuşmazlık konusu Anlaşma'nın yorumuna ilişkin bu tür beyanlarda bulunmaları için onları davet edebileceğini öngörmektedir. Hakem heyeti, bu tür beyanlara izin verirken; beyanın yargılamayı aksatmamasını, yargılamaya gereksiz bir külfet getirmemesini veya herhangi bir ihtilaf tarafına haksız yere zarar vermemesini sağlamalıdır. Bu husus, “5. fıkra tabi olarak” ibaresiyle ifade edilmiştir. 1. fıkra ayrıca, hakem heyetinin uyuşmazlığa taraf olmayan Akit Tarafları bu tür beyanlarda bulunmaya davet etmeden önce, ihtilaf taraflarıyla istişare etmesini zorunlu kılmaktadır. (A/CN.9/WG.III/WP.254, para 118)

Bir görüşe göre; uyuşmazlığa taraf olmayan Akit Taraf beyanları, UNCITRAL Şeffaflık Kuralları madde 5'te ve ICSID Kuralları madde 68'de halihazırda düzenlenmiş olduğundan, böyle bir hükme gerek bulunmamaktadır. Devletlerin antlaşma yorumuna ilişkin meseleleri, örneğin ortak yorumlar yoluyla ele alabilecekleri; bu nedenle işbu taslak hükmün herhangi bir boşluğu doldurmadığı ifade edilmiştir. Diğer bir görüş ise; uyuşmazlığa taraf olmayan Akit Taraf beyanlarının, dayanak antlaşmaların tutarlı yorumlanmasını ayrıca temin edebileceği yönünde olmuştur. (A/CN.9/1239, para.99)

Görüşmeler neticesinde, Çalışma Grubu Taslak Hüküm 22'yi (DP22) ihtiyari (seçimlik) bir antlaşma hükmü (optional treaty provision) olarak geliştirmeyi kararlaştırmıştır. Bu bağlamda, Taslak Hükümün; hakem heyetinin davranışından ziyade akit tarafların hak ve yükümlülüklerini ele alacak şekilde yeniden formüle edilmesi önerilmiştir. (A/CN.9/1239, para.101)

Taslak Hüküm 22'nin 1, 2 ve 4 ila 6. fıkralarının UNCITRAL Şeffaflık Kuralları'nın 5. maddesine dayandığı not edilerek Çalışma Grubu, söz konusu fıkraları değiştirmeksizin onaylamıştır. (A/CN.9/1239, para.102)

Görüşmeler sırasında, 3. paragrafın eklenip eklenmemesi hususunda delegasyonlarca farklı görüşler ileri sürülmüştür. AB, özellikle paragraf 3'ün dâhil edilmesini desteklemiş ve hükmün UNCITRAL Tahkim Kurallarına eklenmesi yaklaşımına olumlu yaklaşmıştır. Tartışmalarda, uyuşmazlık tarafı olmayanların sunum yapabilmesi hâlinde, belgelere erişim ve sunum imkânları sağlanırken, hakem heyetinin gizli bilgilerin korunmasına yönelik düzenlemeler yapacağı yönündeki yaklaşım öne çıkmıştır. Görüşmeler neticesinde, Çalışma Grubu, 3. fıkrası aşağıdaki şekilde revize edilmiş haliyle Taslak Hüküm 22'yi onaylamıştır:

“Hakem Heyeti; uyuşmazlığa taraf olmayan Akit Tarafa, yargılamada sunulan ilgili belgeleri sağlar ve ihtilaf tarafları aksini kararlaştırmadıkça, gizli veya korunan her türlü bilginin korunması için gerekli düzenlemeleri yapar.”

“The Tribunal shall provide the non-disputing Treaty Party with relevant documents filed in the proceeding, and unless the disputing parties agree otherwise, shall make arrangements to protect any confidential or protected information.” (A/CN.9/1239, para.99-105)

Taslak Hüküm 13- Dostane Uyuşmazlık Çözümü

“Draft Provision 13: Amicable Settlement

- 1. Disputing parties should seek to settle their dispute amicably through consultation, negotiation, mediation or any other mutually agreed means.*
- 2. A party may invite the other party to engage in means of amicable settlement referred to in paragraph 1. The other party should make all reasonable efforts to accept such invitation.*
- 3. Unless otherwise provided in the Agreement, no claim may be submitted to the Tribunal for resolution until 6 months have elapsed from the date of receipt of the invitation in paragraph 2.*
- 4. When the disputing parties agree to engage in means of amicable settlement*

referred to in paragraph 1, the limitation period in Draft Provision 16, paragraph 1, shall be suspended for the duration of the amicable settlement.”
(A/CN.9/WG.III/WP.253, pag.13)

Taslak hükme göre taraflar, danışma, müzakere, arabuluculuk ya da üzerinde karşılıklı anlaşılan başka yöntemlerle uyuşmazlığı dostane şekilde çözmek için çaba göstermelidir. Bir taraf diğerini dostane çözüm yollarına başvurmaya davet edebilir; davet edilen taraf makul çabayı göstererek bu daveti kabul etmeye çalışmalıdır. Taslak hükme göre, Anlaşmada aksi hüküm yoksa taraflar söz konusu dostane çözüm davetini aldıktan sonra 6 ay geçmeden uyuşmazlık bir tahkim merciine taşınamamaktadır. Ayrıca taslak hüküm uyarınca taraflar dostane çözüm yolları üzerinde anlaştıklarında, Taslak Hüküm 16'daki zaman aşımı süresi, dostane çözüm süresince askıya alınmaktadır. (A/CN.9/WG.III/WP.254, para 72-75)

Taslak hüküm 13 genel olarak destek görmekle birlikte, bazı önerilerde bulunulmuştur. Bunlardan biri; 1. fıkranın, dostane çözüm yolunun tahkim yargılamasının başlamasından sonrası da dâhil olmak üzere her zaman mümkün olduğunu ve birden fazla dostane çözüm türünün aynı anda kullanılabileceğini açıklığa kavuşturması gerektiği yönündedir. Görüşmeler sırasında, taslak hükmün iki bölüme ayrılması önerilmiştir: Bir bölüm genel olarak dostane çözüm yolunun kullanılmasını teşvik etmeli, diğer bölüm ise bir talebin iletilmesi veya yargılamanın başlamasından önce atılması gereken zorunlu adımları spesifik olarak düzenlemelidir. Görüşmeler sırasında Singapur delegasyonu tarafından yeni bir metin önerisi Sekreteryaya'ya sunulmuştur. Singapur'un önerisi özetle, WP253'teki Taslak Hüküm 13'ün 3. fıkrasında yer alan fikri yansıtmaktadır; ancak dava öncesi istişare ve bekleme süresinin (cooling-off period), tahkimin başlamasından önce atılması gereken ayrı ve zorunlu bir adım olduğunu açıklığa kavuşturmaktadır. Ayrıca, dostane çözüm sürece katılmanın hakem heyetinin yetki meselesine hâlel getirmediğini açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır. Görüşmeler neticesinde, tartışılan hususlar ışığında Sekreteryaya'nın metni revize etmesi kararlaştırılmıştır. (A/CN.9/1239, para.106)

C. Yol Haritası (Way Forward)

53. oturumda, Komisyona sunulabilecek hususlar, kalan konuların nasıl ele alınacağı ve toplantı zamanlaması/kaynaklar konusunda görüş alışverişi yapılmıştır. Bu bağlamda, bazı

delegasyonlar, Komisyona sunulacak metinlerin ( zellikle DP 12 gibi)  nemine işaret etmiş; kalan meselelerin Komisyon aşamasında ele alınabileceği yaklaşımı dile getirilmiştir.

Nisan ayında New York'ta ilave/ek toplantı yapılması konusu gündeme gelmiş; Japonya, AB ve bazı delegasyonlar destekleyici tutum sergilerken, ABD ve bazı delegasyonlar kaynak kısıtları ve seyahat güçlükleri nedeniyle destek vermediğini; El Salvador ise zamanlama ve kaynak kullanımı bakımından zorluklara dikkat çekmiştir. Sekretarya,  alı ma Grubu ve Sekretaryanın ek kaynak ihtiyacına işaret etmiş; Mart ayında ek bir hafta/Viyana'da ek oturum gibi seçenekler konu ulmu tur. Hibrit katılımın resm  toplantılarda mümkün olmadığı belirtilmiş; bazı delegasyonlar çevrim içi katılımı gündeme getirmiştir.

Başkan, Komisyon oturumunda konuların birkaç gün tarti ılması ve ardından onay sürecine ayrılacak zamanlama yaklaşımını ifade etmiştir; Sekretarya ise Komisyon için üç haftalık zaman bulunduğuna ilişkin değerlendirmeyi payla mı tır. Toplantının Nisan ayında yapılmasına ilişkin itirazların bulunduğu kayda geçirilmiştir.

Bir sonraki toplantının Daimî Mekanizma gündemi ile 23-27 Mart 2026 tarihleri arasında Viyana'da gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

 TOTAM Genel Sekreteri

Av. Senem BAHÇEKAPILI VINCENZI